

Zelako krisi, halako bizi, ezin gaitezke superbizi!

Horrela idatzi zion 1980ko hamarkadako egoerari Mikel Antza poeta eta musikari gazteak eta horrela kantatu zuten M-ak taldekoek eta beranduago Kortatukoek. Orduan bonbak eta gizalegerik gabeko sarraskia Beirut sartaldean gertatzen ziren, eta orain kilometro gutxi batzuk ipar-ekialdera mugitu da odoljarioa, Siriara. Baina funtsean arrazoi berdinentatik eta betiko elkarren arteko etsaien kontu doa gatazka, eta ondorio lazgarrienak, beti bezala, jende xumeenak pairatzen ditu. Eskualde geopolitiko horretan, identitate erlijioso muturrekoen gatazkaren azpitik, natur baliabideak eta lurraldeak kontrolatzeko betiko jokoari eusten diote munduan boteretsuak izan nahi dituzten estatuek eta horiek zerbitzatzen dituzten botere ekonomikoek.

Otomandar Inperioaren kontrol lausotik Mendebaldeko kolonialismo ankerrena pairatzera pasatu ziren lurralde horietan, eta orain zinismo handia erabiliz bakarrik esan daiteke beste egoera batean daudela. Metropoli ohiak —XIX. mendean lurralde horietan ibili ziren Erresuma Batua eta Frantzia— eta XX. mendean bokazio berbera erakutsi duten AEBek, Errusiak eta baita Txinak ere —urrunagotik eta neurri batean Putinen bitartez— joko horretan parte hartu nahi dute. Aurrean nolabait kaliferri global —inperial— bat nahi duen islamismo geroz eta desesperatuagoa —ziurrenik ikusten duelako bere proposamena zaharra dela eta bakarrik desesperazioan elika daitekeela—, eta, betiko leku eta momentu historikoetan gertatzen den legez, soilik bere bizimodua hobetu nahi duen jende xehea, triskantzatik defendatzeko ahal duena egiten.

Libian bezala, Siriakoak ez dauka konponketarik, historia aporiaz beteta dago eta oraindik askoz gehiago ikusi behar-ko. Jende xehearentzat ihesa baino ez da geratzen, eta ez da erraza errefuxiatuez beteta dagoen eskualde batean, nora ihes egiterik ere ez dagoenean; baina ez du ematen bestelako irtenbiderik goiz agertuko denik: demokrazia konbentzional egonkorrak, Legearen inperioak eta halako kontuek denbora behar izaten dute ezartzeko. Eta gero, noski, ez dira miresgarriak; halako erregimenetan bizi garenok sarritan ez gara oso pozik egoten daukagunarekin, baina ez dugu galdu nahi izaten ere. Libian edo Malin bezala, ad hoc eratutako Mendebaldeko koalizioaren baten indar armatuen interbentzio batek aporia laxatuko luke; ez luke gauza handirik konponduko, baina agian odoljariora moteldu edo apur bat geldituko litzateke. Eta tiranoren bat garbituko balute..., sortuko dira besteak; baina bitartean zenbait jende xeheri bizirauteko aukeraren bat ematen bazaio, gaitzerdi. Baina Siriako tiranoa oso ondo konektatuta dago Errusiarekin, eta Putinek bere esteroide geopolitikoak erakutsi behar ditu, Txinako botereari erakutsi haren jendarmerik hoberena izan daitekeela, Europa zaharrari begira. «Hitzak soberan daude, pistolak mintza bitez» kantatzen zuten ere M-ak taldekoek, eta Negu Gorriakekoek gero, profetikoak izan ziren gurean; eta orain halaxe gertatuko da Ekialde Hurbilean, oraindik luze.

Begira, bestela, Hego Amerikari. Orain hazkundean dagoen eskualdea da, erregimen konbentzionalki demokrati-koak daude kasik estatu guztietan eta nahikotxotan ezkerreko aukerak daude gobernuan, batzuk oso erradikalak eta iraultzailetzat hartzen direnak. Baina biolentziak, hilketek, lapurketek, bahiketek eta matxismo bortitzenak marka guztiak hausten dituzte. Testosterona bob-bor duen populazio oso gaztea, ohorean oinarritutako kulturak, estatu modernoaren itzala oraindik lurralde osoan pausatu ez izana, biolentzia politikoa barra-barra erabili den iragan hurbila. Halako arrazoiak erabiltzen dira normalean, eta zuzen daude,

egoera horiek azaltzeko. Horregatik, erraza suertatzen da antzeko geroa aurreikustea Ekialde Hurbilarentzat eta munduko hainbat eskualderentzat. Europan ez: hemen kultura zibikoa garatuta dago, ohorea eta gerra kontu urrunak dira, estatuaren baliabide polizialak edonora heltzen dira eta, batez ere, gazte gutxi daude eta testosterona erretzeko telebis-tako *reality*ak. Hori bai, bortizkeriatik eta miseriatik ihesi datorren jende biolentotik babesteko, agian ahalegintxoren bat egin beharko eta hain desatseginak, gutxi ilustratuak eta zabarrak diren alderdi neoarrazistei botoa eman beharko. Total, arrazismo postmodernoa praktikatzen dute, arrazista ez den arrazismo hori, «horien kultura diferentea denez, hobe bakoitza bere lekuan» dioten horiek, ordena mantentzen hain abilak diren bortitz maitagarriak.

Goxo-goxo bizi, arriskuak ametsetan

Beste espezie maitagarria, desagertzeko zorian zegoela zirudiena baina, azkenean —ondo elikatzeagatik eta gauero maindire artean goxo-goxo lo egiteagatik— betikotzea lortzen ari dena, Mendebaldeko ezkerreko intelektual engaiatuen da. Horiek superbizi ez, baita ondo bizi ere... Ehun ziren, gero hogeita bi eta orain bakarrik daude bi... edo hiru, baina beti daukate errezeta miresgarria. Pare bat adibide, izenik eman gabe. Baga, greziar jatorriko iparramerikarra, Euskal Herrian bisitan udaberrian, suminduen mugimenduak-eta ondo daudela baina programak eta lidergoak behar direla, bestela ez dagoela zer egiterik, hemen euskaldunok orain hobeto egiten dugula... Bo, laga dezagun gaia hurrengo baterako, Gipuzkoan lidergo sendoa omen dago, boteretik errealitate soziala aldatzeko. Salbatuta gaude. Bitartean, etxetik kanporatua izan daitekeen jendea plataformetan antolatzen da kanporaketak gelditzeko, epaileak ikartzten dira eta lege aldaketak eskatzen dituzte, polizien sindikatuek esaten dute eurak ez daudela egunero jende askoren kontra oldartzeko, finantza botereek erabakitzen dute hobe

dela higiezinaren negozioan egon diren enpresa handiak kiebrara bidaltzea matxinadak ugaltu baino lehen... Eta azkenean pobre batzuek beste gau batez ohea dute edota pisua alokairuan hartu ahal dute. Zer gutxi iraultzaren zain dagoenarentzat!

Adibide gisa aipatu nahi genuen bigarren intelektuala, generoko izar mediatikoena dudarik gabe, Lenin birpentsatzearen kariatz postmoderno guztien buru bilakatu da, to eta no marka! Izan ere, hain ona da erreferentzia zinematografikoak txertatzen... Begira, azken liburuari *arriku bizian amets egindako urtea* ipini dio izena, gerra-kazetari buruzko Peter Weirren film baten titulua gogoraraziz. Eta portadan ez da agertzen ba idazlea bera, kazetari ausartez mozorrotuta sutan dagoen auto baten aurrean? A ze arrisku! Ez gara gu ere sutan jarriko. Bere tesia: 2011n errebolta global batekin amets egin genuen, baina 2012an mugimendu iraultzaile guztiak —suminduak, Occupy Wall Street, arabiar herrialdeetako matxinadak— amatatu egin dira. Zein ondorioa heldu da leninismoaren berriztatzailea? Iraultzaren txinpartak edonon eta edonoiz egin dezakeela eztanda, besterik gabe adi egoten eta itxaroten jakin behar dela, gero bidea egiteak berak esango duela nondik nora jo. Antzeko kontuak esateagatik —filosofikoki hobeto argudiatuta, baina *pelikula* gutxiagorekin—, John Holloway irlandar-mexikar irakasleari sekulakoak eta bi esan zizkioten orain dela urte batzuk munduko postmarxista guztiek: autonomazo espontaneista... Tira, Hollowayk mundua boterea eskuratu gabe aldatzea proposatzen zuen; azken finean, horixe praktikatzen zuen eta duen mugimenduari, zapistekin, sintonian zegoen. Baina postleninistatik behinena urte batetik bestera hain desesperantzatu agertzea... Jakin beharko luke historian gertaerak filmetan baino mantsoago doazela. Auto bat erretzen duen iraultzaileak ezin du espero bere ekintza iraultzailearen emaitza erabatekoa di-da ikusiko duenik. Beno, agian bere autoa erretzen hasiko balitz...

Detroit: hiriaren mugak?

Egungo krisia ulertzeko Hollywoodeko filmetan ematen zaizkigun parametroetan baino apur bat sakonago begiratu beharko badugu gaur, benetako krisi sistemiko baten aurrean —horrek dakartzan desordena, bortxa, ustelkeria eta dena delakoen eztanda barne— ote gauden erabakitzeke beste elementu batzuei erreparatu beharko diegu. Zentzu horretan oso esanguratsua da Detroit hiriaren egoera: automobilaren industriaren hiriburua izan zen AEBetan eta ondorioz mundu globalean, gero Japoniako industriak lehia egin zion General Motors-i —euskal superingeniari batek 1980ko hamarkadako gure krisi industrialari erremedioa (GM fabrika bat Zornotzan zabalduz eta erlojua ezkerreko besoan eramanez) ipini behar zion bitartean—, eta, azkenean, deslokazioek, petrolioaren prezioek, krisi orokorrak..., denak jokatatu du Detroiten kontra. Gaur egun, zenbait auzotan hiri abandonatua da, populazioaren erdia galdu du: klase ertain zuria periferia gentrifikatura joan da, eta langileek alde egin behar izan dute lana edo bizimodua topatu daitekeen beste lekuetara. Bertan geratu direnak hiri-ortu zabalak eratzten ari dira, bizirauteko; baina, horri esker, geroaren eredu posturbanoa aurreikusten ari dira, juxtu munduko populazio erdia baino gehiago eremu urbanoetan bizi den momentu historiko erabat berrian.

Eta geroa diogu —hiriak despopulatuak, hiri-ortuak, inpe-rioren dekadentzia—, ze begira, bestela, orain kapitalaren errotaziorako leku gorena den Txinari. Pekin eta hiri handietan kutsadura horren handia da, ezen umeak maskaraz ateratzen baitituzte kaleetara, eta haurtzaindegi eta eskoletan ez baitira inoiz teilatu azpitik ateratzen. Bestalde, egia da orain Txina kapitala zirkulatzeko eta inbertitzeko zentroa dela, kapitalismoaren azken, edo azkenetako, esperantza ez bada; Mendebaldeko burtsak erori egiten dira ekialdeko erraldoian krisia ager daitekeela susmatzen den bakoitzean... Eta normala da. Datu fidagarrien arabera, momentu hauetan

Txinako BPGaren %70 izan daiteke etxebizitza berri, hiri berri eta azpiegituren eraikuntzan xahututako dirua. AEBetan gastu hori BPGaren %20 izan ohi da; Japonian, 1980ko hamarkadan, higiezin burbuila lehertu baino lehen, %35ean zegoen gastu hori. Baina %70 hori, nahiz eta Txina bezalako leku handi batean izan, erabat logikatik kanpo dago. Horixe bai burbuila erraldoia! Baina hori da kapitalaren logika: gaurkoari begira, eta biharkoa... hor konpon!

Ekonomia errealak eskatua ez bada —eta kasu honetan, ia beti bezala, ekonomia errealetik tiratzeko estrategia da, hutsala izan daitekeena—, azpiegituretako gastua, ustelkeria berotzeaz aparte, geroko hondamendiak bultzatzeko estrategia epe laburrekoa da. Eta adi, oso erraza da Castellón dagoen hegazkinik gabeko aireportuari buruz barre egitea. Baina merkatuek, hots, murrizketek, ez badute konpontzen, laster ehun kilometroko erradioa duen tren lasterrerrako sarea edukiko dugu Hego Euskal Herrian, 50 kilometroko beste marratxo deskonektatu batekin, agian: makinista gizagaixoa, azeleragailuari sakatu bai, baina esku-frenoa kendu barik.¶